Öğrenme çıktısı: Teknolojik ürünlerin bilinçli kullanımının önemine ilişkin ürün oluşturabilme

Bilinçli Kullanım

Kendime sormam gereken dört soru

- Bu cihaz ne yapmaya yarıyor?
- Neyi yaparsam daha kullanışlı olur?
- Hangi amaçla kullanırsam faydası olur?
- Kullanırken nelere dikkat etmeliyim?

A+ SINAVDA ÇIKABİLİR

Teknolojinin olumlu ya da olumsuz sonucu **kullanım biçimimize** bağlıdır. Doğru zamanda, miktarda ve yerde kullanırsak verim artar.

Dijital dünyada dört hata

Hata	Doğrusu
Sude, fotoğraflarını herkese açık hesaba yükledi, fotoğrafları yabancı bir hesapta çıktı.	Hesabının gizlilik ayarını yapmalı, paylaşacağı fotoğrafı iyi düşünmeliydi.
Kaan, "Hakkında şikâyet var, bağlantıya tıkla." e-postasını görünce paniğe kapılıp tıkladı.	Tanımadığı adresten gelen bağlantıya tıklamamalı, bir büyüğüne danışmalıydı.
Derin, şifresinde doğum tarihini ve sıralı sayıları kullanıyor, arkadaşlarına da söylüyor.	Güçlü şifre oluşturmalı, şifresini kimseyle paylaşmamalıdır.
Yiğit, çevrim içi oyunda tanımadığı kişiye şifresini verdi.	Şifresini ve kişisel bilgilerini yabancılarla asla paylaşmamalıdır.

Şüpheli mesajı büyüğüne sormak

Güçlü şifre nasıl olur?

Ad ve doğum tarihi içermez, tahmin edilmesi zordur. Büyük ve küçük harf, rakam ve işaret birlikte kullanılır. Her hesap için ayrı şifre iyidir.

BUNU UNUTMA

İnternette tanımadığın biri kişisel bilgini, adresini veya fotoğrafını isterse verme, **güvendiğin bir büyüğüne** haber ver.

Bilgisayar başında doğru duruş

Solda doğru, sağda yanlış duruş

- Sırtın dik, ayakların yerde olsun.
- Ekranı göz hizasında ve uygun uzaklıkta tut.
- Yatarak veya eğilerek kullanma.
- Belli aralıklarla ara ver.

Her Cihazın Bir Kuralı Var

Taşınabilir ürünler: Telefon, tablet ve dizüstü bilgisayar yanımızda taşınır. Telefon aynı zamanda fotoğraf makinesi ve düzenleme aracıdır. Tablet kitap büyüklüğünde, kablosuz, akıllı bir cihazdır. **Televizyon** bir kitle iletişim aracıdır; TRT EBA kanalları uzaktan eğitime destek oldu.

Ürün	Bilinçli kullanım	Bilinçsiz kullanım
Cep telefonu	Haberleşme, araştırma, AFAD Acil Çağrı uygulamasıyla yardım isteme	Sürekli bildirim kontrol etmek, araç kullanırken telefona bakmak
Tablet	Derslere katılmak, EBA'ya ulaşmak	Çok küçük yaşta yoğun kullanım: Konuşma gelişimi gecikebilir
Bilgisayar	Ödev, araştırma, belirli sürede oyun	Saatlerce oturmak: Boyun ağrısı, dikkat dağınıklığı
Televizyon	Haber ve eğitim programı izlemek	Uzun süre izleyip atıştırmak: Obezite riski
Bulaşık makinesi	Dolu çalıştırmak, doğru yerleştirmek	Az bulaşıkla çalıştırmak, gelişigüzel yerleştirmek
Buzdolabı	Mevsime göre sıcaklık ayarı, ısı kaynağından uzakta tutmak	Fırın veya radyatör yanına koymak
Çamaşır makinesi	Kirliliğe ve kumaşa uygun program seçmek	Az çamaşırla, gereksiz uzun programda çalıştırmak

Akkor ampul mü, led ampul mü?

Klasik akkor ampul, harcadığı enerjinin yalnızca yüzde 5'ini ışığa çevirir, kalanı ısıya gider. Led ampul ise yüzde 80'e varan tasarruf sağlayabilir. Fethiye'de bir okul lambalarını led ile değiştirince elektrik faturası düştü.

★ ÖNEMLİ

Gereksiz yanan lamba **kaybolan emektir**. Bilinçli kullanım; faturayı, enerjiyi ve doğayı birlikte korur.

Telefon için iki görüş: **Birinci görüş:** Bilgi elimizin altında, işler kolay, çağa uyum için gereklidir. **İkinci görüş:** Yalnızlaştırıyor, göz ve ruh sağlığına zarar verebiliyor, bağımlılık yapabiliyor. **Sonuç:** Aynı telefon hayat kurtarabilir de kazaya yol açabilir de; görevimiz faydasını büyütüp zararını küçültmektir.

⚠ DİKKAT!

Sürücüler seyir hâlinde telefona bakmamalıdır. Yola kısa bir an bakmamak bile kazaya yol açabilir.

Enerji tasarruflu tercih

Beyaz eşyalar evlerde en çok enerji tüketen aletlerdendir. Buzdolabı, çamaşır ve bulaşık makinelerindeki enerji etiketinde sınıflar **A'dan G'ye** sıralanır; **A** en verimli olandır.

Bilinçli

- Telefonu az kullanıp aileye vakit ayırmak
- Paylaşımlarda kontrollü olmak
- Yatarken telefonu uçak moduna alıp uzağa koymak

Bilinçsiz

- Uyanır uyanmaz bildirimlere dalmak
- Sosyal medya yüzünden ders çalışamamak
- Boş odada ışığı açık bırakmak

Dijital Vatandaşlık

DİJİTAL AYAK İZİ
Alışveriş, e-posta, paylaşım gibi genel ağda yaptığımız her işlemin bıraktığı veri ve izlerdir.

DİJİTAL OKURYAZARLIK
Kitle iletişim araçlarının mesajlarını doğru anlamak, dijital araçlarla bilgiye ulaşıp değerlendirmek, güvenle içerik üretip paylaşabilmektir.

A+ SINAVDA ÇIKABİLİR

Paylaştığımız şey **silsek bile iz bırakabilir**. Bu yüzden paylaşmadan önce düşünmek, gizliliğimizi ve geleceğimizi korur.

Ayak izimiz neden önemli?

Kötü niyetli kişiler izlerimizi takip edebilir, kişisel verilerimiz çalınabilir. Şirketler de aramalarımıza bakarak bize özel reklamlar gösterebilir.

Dijital okuryazar çocuk

Hesaplarının gizliliğini ayarlar, güçlü şifre oluşturur, ne paylaşacağını düşünür. Sosyal medyanın yalnızca özçekim paylaşmak olmadığını bilir.

Dijital vatandaş: Teknolojiyi bilinçli, güvenli ve kurallara uygun kullanan kişidir. **Hakları:** Bilgi edinme, düşünceyi açıklama, özel hayatın korunması. **Sorumlulukları:** Başkasının fotoğrafını izinsiz paylaşmamak, doğruluğu belli olmayan bilgiyi yaymamak, kimseye zorbalık yapmamak.

Dijital okuryazar olarak ben

- → Arama motoru ve e-postayı kullanabilirim.
- → Güvenlik tedbirlerini alırım.
- → Teknolojinin bana ve çevreye etkisini bilirim.
- → Bilginin doğruluğunu farklı kaynaklardan kontrol ederim.
- → Dijital ortamda topluma faydalı işlere katılırım.
- → Başkalarının haklarına saygı gösteririm.

Teknolojiye ara, aileye zaman

Kullanım kılavuzu ve garanti belgesi

Kılavuz, ürünün nasıl ve hangi ortamda kullanılacağını, arızada kime başvurulacağını anlatır. Bilinçli tüketici fiş veya faturasını alır, garanti belgesini saklar, kılavuzu okur.

BUNU UNUTMA

Kılavuzu okumak bir ayrıntı değil, **bilinçli kullanımın ön şartıdır**. Cihazın ömrünü uzatır, kazaları önler.

Faydalı örnekler

AFAD Acil Çağrı: Yardım çağrısı ve konum sisteme iletilmişse, şarj bitse bile kayıtlı bilgiler ekiplerin kişiye ulaşmasına destek olur. **Akıllı tahta:** TIMSS sonuçlarına göre deney ortamı sunan akıllı tahtalarla 8. sınıf öğrencilerinin fen başarısı 2007-2015 arasında yüzde 12 arttı. **Tablet desteği:** Uzaktan eğitimde eğitime ulaşamayan çocuklara tablet dağıtıldı.

Ürün Hazırlayalım

Bilinçli kullanım için çalışan kurumlar

Kurum veya proje	Ne yapar?
Güvenli Web	Çocuk ve gençlere güvenli internet kullanımını öğretir, farkındalık oluşturur.
Güvenli Çocuk	Bilgi, oyun ve e-kitaplarla bilinçli genel ağ kullanımını eğlendirerek öğretir.
Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı	Teknoloji bağımlılığı ve sağlıklı yaşam konularında toplumu bilinçlendirir.
RTÜK	Akıllı İşaretler, Medya Okuryazarlığı Projesi ve Medya ve Çocuk dergisi gibi çalışmalar yürütür.
Yeşilay	Teknoloji bağımlılığı dâhil bağımlılıklarla mücadele eden STK'lerin kapasitesini güçlendirmeye yönelik proje yürütür.

Ürün hazırlama adımları

1. **Grup kur:** Video, kamu spotu ve proje örneklerini incele.
2. **Ürün seç:** Telefon, tablet, televizyon, ampul…
3. **Hataları ve sonuçlarını yaz.**
4. **Çözüm üret:** Dikkat edilecek noktaları yaz.
5. **Fikrini sun:** Sınıfta dönüt al.
6. **Tasarla:** Kısa film, kamu spotu, afiş, karikatür, hikâye, şiir, şarkı, diyalog veya kullanım kılavuzu hazırla.
7. **Sergile:** Sınıfta sun veya panoya as.

A+ SINAVDA ÇIKABİLİR

Bilinçli kullanımı anlatan ürünler **farkındalık oluşturur**. Doğru bir mesaj, insanların davranışını değiştirebilir.

Çalışma yaprağı

Başlık	Benim ürünüm
Teknolojik ürün	
Hatalı kullanım örnekleri	
Yol açtığı olumsuz durumlar	
Bilinçli kullanım için dikkat edilecekler	
Hazırlayacağım ürün	

Slogan örnekleri

"Odadan çıkarken ışığı söndür, doğayı yaşat."

"Şifren senin kapın, anahtarını kimseye verme."

"Ekran bir süre bekleyebilir, sohbet bekleyemez."

Notlarım

Kendimi Deniyorum

A. Doğru mu, yanlış mı?

Cümle doğruysa "D", yanlışsa "Y" yazınız.

☐ 1. Güçlü şifrede doğum tarihi kullanılmalıdır.
☐ 2. Genel ağda yapılan her işlem iz bırakır.
☐ 3. Led ampul, akkor ampule göre daha az enerji harcar.
☐ 4. Kullanım kılavuzunu okumak gereksizdir.
☐ 5. Teknolojinin etkisi, kullanım biçimimize bağlıdır.

B. Eşleştirelim

Kavramın harfini ilgili açıklamanın başındaki kutuya yazınız.

A) Dijital ayak izi	☐	Akıllı İşaretler çalışmasını yürütür
B) Güvenli Web	☐	Ürünün kullanımını anlatan belge
C) RTÜK	☐	Genel ağda bıraktığımız veriler
D) Yeşilay	☐	Güvenli genel ağ kullanımını öğreten çalışma
E) Kılavuz	☐	Bağımlılıkla mücadele eden kuruluş

C. Boşlukları dolduralım

Kelimeler: **şifre** **ayak izi** **doğrulamak** **led**

1. Genel ağdaki izlerimize dijital ..... denir.
2. Az enerji tüketen ampul türü ..... ampuldür.
3. Hesaplarımızda güçlü ..... kullanmalıyız.
4. Bilgiyi farklı kaynaklardan ..... gerekir.

D. Düşünelim, yorumlayalım

1. Mina'ya tanımadığı bir adresten "Büyük ödülü kazandın! Almak için bağlantıya tıkla ve bilgilerini gir." mesajı gelmiştir.

a) Bu mesaja uymak ne gibi tehlikeler doğurabilir?
b) Mina'nın yapması gereken iki davranışı yazınız.

2. Tuna her gece yatağında saatlerce telefonla oynamaktadır. Sabahları yorgun kalkmakta, derste odaklanamamakta, boynu ağrımaktadır.

a) Tuna'nın bilinçsiz kullanımının sonuçlarını yazınız.
b) Tuna için bilinçli kullanım planı önerisi yazınız. En az iki madde olsun.

Bu konunun şarkısını Onur Akmeşe YouTube kanalından dinlemeyi unutmayın!